

O s n o v n a p o d e l a

NARODNI MUZEJ CRNE GORE
ATELJE DADO

— Aleksandar Rafajlović —

Portreti, fotografije, 75 x 150 cm, 2002.

"Čovjek je sinteza beskonačnosti i konačnosti, prolaznog i vječnog, slobode i nužnosti, kratko: sinteza."
(Seren Kjerkegor)

Aleksandar Rafajlović slikar, fotograf, konceptualni umjetnik, stvaralac je posebnog humanističkog senzibiliteta koji mu ne dozvoljava da se izražava jezikom ravnodušnosti i potpune neutralnosti, već mu dopušta da sadržaju dâ onoliku mjeru relevantnosti koja zavisi od njegovih emocija i inspirativnog trenutka.

Posljednju deceniju njegov slikarski kist zamjenjuje fotoaparata, što mijenja medijska izražajna sredstva, ali ne i osobenu likovnu poetiku koju karakteriše logički slijed od mimetičkih senzacija do apstraktne refleksivnosti. Kod Rafajlovića ništa nije prepušteno slučaju. Njegov rad je smišljen kao intelektualna ideja i misaona konstrukcija, koja iznad granica relativnosti traži jednu višu iskaznu formu.

Fotografska ikonografija oslobodila je put slikarstvu ka njegovom velikom modernom izrazu - apstrakciji, i ima neobičnu sposobnost da svoje sadržaje pretvori u umjetnička djela koja ne reprodukuju stvarnost nego je ponovo prerađuju. *"Fotografija kao medij me uopšte ne zanima, već problem kako da od fotografije dobijem sliku. To su i dalje slike gde su fotografije u ulozu slikarske palete... krajnji rezultat je uvek slika"*, konstatuje Rafajlović, definišući svoj umjetnički kredito.

Na fotografijama, "fotografijama-slikama", kreativnu energiju usmjerava ka otkrivanju svijeta oko sebe kroz govor stvari koje posjeduju unutrašnju energiju i optički ritam. Od onih koje pripadaju kultu nedodirljivih tabua i misteriji strahopoštovanja, do jednostavnih, prozaičnih stvari na kojima, umjesto duhovnog, potencira "slikarske" vrijednosti. Na njegovim fotografijama elementi strukture i kolorističke orkestracije konceptualne reference usmjeravaju ka apstrakciji. O tome govori i sam umjetnik koji svoje djelo predstavlja kao *"Omaž velikanima bojenog polja od Kandinskog do De Kuninga"*.

Po principu total-detalj, tipičnim za masovne vizuelne komunikacije, on kadrira istoznačne predmete ili prostore, i njihovom simbiozom u jedinstvene kompozicijske cjeline formira poliptihe ekspresivne sadržine, sinhronih perceptivnih senzacija i jasno artikuliranih likovno-plastičnih vrijednosti. Njegovo stvaralaštvo je apriorno nadgradnja postojećeg. Od bezbroj snimaka istog sadržaja, pojmovnog i mate-

rijalnog ustrojstva, on izdvaja one koji odgovaraju njegovoj zamisli i povezuje ih, ne po principu formalnih i kolorističkih pretapanja, već po principu vizuelnih harmoničnosti i strukturalnih logičnosti.

Na izložbi u Ateljeu DADO Rafajlović se predstavlja fotografijama, velikih formata, koje su na njegovim ranijim izložbama predstavljale dio određene tematske cjeline. Međutim, svojom višeslojnom konotacijom one se mogu objediniti u nove konceptijske okvire.

Fotografije *Sezona* i *Ruke* imaju značenje autoportreta. Umjetnikov lik transponovan je u samosvojan autobiografski sadržaj. Opiljci istrošenih olovki i ruke otvorenih dlanova, umazane bojom, atributi su slikara, neumornog i vanserijskog portretiste koji decenijama portretiše ljude u ljetovalistišta duž Jadranske obale, Portugala i Grčke.

Sa izložbe *Rua da Alegria - Ulica radosti* koja je naziv dobila po intrigantnom tekstu ispisanom u koritu ispod grobljanske česme u portugalskom gradu Kvarteiri odabrao je nekoliko fotografija – slika iste tematske sadržine. Na ovom bijelom, hladnom i jednoličnom groblju fotografisao je detalje: cvijeće, portrete i figurine svetaca. Tu je i *Mermer*, materija ispunjena staklastom hladnoćom – prefinjenih struktura, koja kao odvojen segment ne govori ništa za sebe, ali u virtuelnoj relaciji sa navedenim "dekorativnim" elementima dobija jasnu značenjsku konotaciju. *Cvijeće*, vještačko – plastično – grobljansko, hladno, morbidno, dugovječno, ali i koloristički raskošno, predstavlja iracionalnu alternativu prirodnom cvijeću koje simbolizuje besmrtnost u odnosu na prolaznost, kratkoću života, ljepotu, zadovoljstvo. Ono prati duše umrlih do mjesta vječnog počinka i na njihovim humkama evocira ovozemaljsku ljepotu. *Portreti*, porcelanski, u ramovima, ukazuju na prisustvo drugog svijeta. To su likovi podsjećanja na jedan životni trenutak uhvaćen za vječnost, i iluziju života koji se nastavlja u carstvu sjeni. Fenomen smrti je dobio novi smisao kojim se pomjeraju "granice" između ovozemaljskog i carstva upokojenih. Sa fotografija *Posao*, statuete Hrista i Djevice Marije iz molitvenih oltara – niša ukazuju na božansku prisutnost i prenose njegovu promisao da svako od nas ima sveti posao da se približi samom sebi, i da odgovara za sve svoje zemaljske postupke. Svjetlost – bijelina, život – smrt, prolaznost – vječnost, privatno – javno, prisutno – odsutno karakterišu ove "dekorativne" detalje sa groblja koji kao da nas opominju kroz riječi lame, geša Vengajla: *Suoči se sa njima. Ne bježi. Okreni se i suoči sa njima.*

Tu su i fotografije Neba vertikalno okrenutog beskraju, i Zemlje naglašene horizontale, ispucale, žute, "pustinjske", sa krhkim čupovima i vazama sa vještačkim cvijećem, praznim, razbijenim, rasprostrtim po tlu. One povezuju materiju i duh, konačnost i beskonačnost koja obavija transcendentalnu grobljansku atmosferu.

Osjećaj prolaznosti i nestajanja nalazimo na fotografijama: *Zgarišta* – sa sagorjelim ugarcima i razbacanim stvarima među kojima luta napuštena mačka; i *Fasada* gdje neumitno vrijeme rasipa i nagrizava materiju.

Pored navedenih fotografija koje nose poruke spiritualnog i tragičnog on fotografše *Bombone* koje evociraju slast i radosti djetinjstva; i daje na uvid žensko rublje – *SMLXL* koje intenzivnim bojama, šarama, dezenima, oblicima, demistifikuje tradicionalne vrijednosti i tabue erotskog i nedodirljivog – intimnog.

Što nam zapravo prenosi fotografsko-slikarski svijet Aleksandra Rafajlovića? Da li je to registrovanje trošnosti i prolaznosti organske i neorganske materije, od koje je sazdan svijet kao kosmička i mikrokosmička kategorija, ili spoznajna antropologija, u kojoj je interesovanje istraživača okrenuto ka sferi značenja i simbola. Mislim da se u Rafajlovićevom stvaralaštvu javlja i jedna i druga premisa. Zavirujući u tajne Stvarnosti on izuzetnom kreativnom snagom otkriva bljesak vječnog u svetu neprestanih promjena.

Bombone, fotografije, 100 x 150 cm, 1999.

Zgarište, fotografije, 100 x 150 cm, 1999.

Zemlja, fotografije, 75 x 150 cm, 2004.

Cveće, fotografije, 250 x 300 cm, 2002.

"In short, the self is a synthesis of the infinite and the finite, of the temporal and the eternal, of freedom and necessity." (Soren Kierkegaard)

Aleksandar Rafajlović, a painter, photographer and conceptualist, is an artist of a special humanistic sensibility which does not allow him to express himself in a language of indifference and complete neutrality, but which enables him to give the content a measure of relevance depending on his emotions and inspirational moment.

In the past decade, Rafajlović's paintbrush has been replaced by a camera, which has changed his means of expression but not the distinct artistic poetics characterized by a logical sequence from mimetic sensations to abstract reflectiveness. Nothing in this artist's work is accidental. It is conceived as an intellectual idea and an ideational construct, which seeks a higher expressional form beyond the borders of relativity.

Photographic iconography has opened the path trodden by painting to its great modern expression - abstraction, and it has an extraordinary capacity to turn its content into works of art which do not reproduce reality but process it again. *"Photography as a medium is of no interest to me; I'm rather interested in the problem of how to make a photo into a painting. They are still paintings where photos play the role of a palette... the final result is always a painting"*, Rafajlović points out, defining his credo.

In photographs, or "photo-paintings", the artist directs his creative energy towards discovering the world around him through the voice of objects which possess internal energy and optical rhythm: from those which belong to the cult of untouchable taboos and the mystery of awe, to the simple, prosaic things in which, instead of the spiritual, he accentuates "painting" values. In his photographs, the elements of structure and colouristic orchestration of conceptual reference turn us to abstraction. This has been emphasized by the artist himself who presents his own work as *"Homage to the masters of coloured field from Kandinsky to De Kooning"*.

Applying the total-detail principle, typical of mass visual communications, the author zooms in on monosemic objects or spaces, and in their unique symbiosis, he creates polyptychs with expressive content, synchronic perceptive sensations and clearly articulated formal values. His creative work, a priori, is a superstructure of the existing objects. Among an array of shots with the same content, notional and material constitution, he chooses those which suit his idea, only to link them, not on the principle of formal and colouristic blending, but on the principle of visual harmony and structural logic.

In the exhibition at the DADO Atelier, Rafajlović is presented with large-size photographs which in his previous exhibitions formed part of certain thematic wholes. However, with their multi-layer connotations, they may be united in new conceptual frameworks.

Photographs *The Season* and *Hands* bear the meaning of a self-portrait. The artist's image has been transposed into an authentic and meaningful autobiographical content. The sawdust of used up pencils and open, paint-stained hands are the attributes of a painter, a tireless and extraordinary portraitist who has been portraying people for years in summer resorts along the Adriatic coast, in Portugal and in Greece.

From the exhibition *Rua da Alegria – The Street of Joy*, named after an intriguing text written under a graveyard fountain in the Portuguese town of Quarteira, the artist has selected several photographs – paintings of the same thematic content. In this white, cold and monotonous graveyard, he photographed details: flowers, portraits and saint figures. Then there is *Marble*, the material filled with glassy cold and characterized by subtle structures, which, taken separately, speaks nothing for itself; still, in the virtual relation with the mentioned "decorative" elements it acquires a clear connotation. *Flowers*, artificial – plastic – cemetery, cold, morbid, long-lived, but at the same time luxuriant in colour, represent an irrational alternative to natural flowers which symbolize immortality in relation to the ephemerality of life, beauty, pleasure. They accompany the souls of the dead to their burial place, evoking

Posao, fotografije, 50 x 100 cm, 2004.

this-worldly beauty on their grave mounds. Framed, porcelain *Portraits* indicate the presence of the other world. They are images which remind us of a moment in life captured for eternity, and the illusion of life which continues in the reign of shadows. The phenomenon of death has gained a new sense which shifts the “borders” between this world and the kingdom of the dead. From the photos *Duty*, the statuettes of Christ and the Virgin Mary from prayer altars – niches point to God’s presence and convey his idea that all of us have a holy duty to come close to ourselves and be responsible for this-worldly deeds. Light – whiteness, life – death, ephemerality – eternity, private – public, presence – absence characterize these “decorative” details from the graveyard which seem to warn us through the words of Lama Geshe Wangyal: *Face it. Don’t run. Turn around and face it.*

Among the photographs are the Sky, vertically turned to the infinity, and the Earth, in a prominent horizontal line, cracked, yellow, “desert-like”, with fragile pots and vases with artificial flowers, empty, broken, scattered on the ground. They connect matter and spirit, finiteness and infinity which dominates the transcendental graveyard atmosphere.

The feeling of transience and disappearance is found in the following photographs: *Scene of Fire* – with burnt out firebrands and scattered things with a deserted cat wandering among them; and *The Facade* where relentless time eats away at matter.

Apart from the above mentioned photographs carrying the messages of the spiritual and the tragic, Rafajlović shoots *Sweets* evoking the joys of childhood; in addition, he portrays female underwear - *S M L XL*, using bold colours, patterns, designs and shapes to demystify the traditional values and taboos of the erotic and the untouchable – the intimate.

What is it that Aleksandar Rafajlović’s work of photography and painting conveys? Is it the recording of the ephemeral nature of organic and inorganic matter, which the world as a cosmic and microcosmic category is made of, or cognitive anthropology, in which the researcher’s interest is directed to the sphere of meanings and symbols? I think that Rafajlović’s work contains both premises. Peeping into the secrets of Reality, with his exceptional creative power the artist reveals the flash of the eternal in the ever-changing world.

Ruke,
fotografije, 150 x 75, 2004.

Sezona
fotografije, 150 x 75, 2004.

Aleksandar Rafajlović

Rođen 1957. u Beranama, Crna Gora. Diplomirao slikarstvo na Fakultetu Likovnih umetnosti u Beogradu, 1980. Postdiplomske studije završio na istom fakultetu, 1983. Specijalizirao na École Nationale Supérieure des Beaux-Arts u Parizu, 1983/84.

Dubrovačka 16, 11080 Zemun, Srbija
tel +381 11 2190041, mob. tel +381 62 621747764, e-mail: vmar@eunet.yu

IZABRANE SAMOSTALNE IZLOŽBE

- 1999. **Slikano mesto** - Galerija Doma omladine, Beograd
- Memória pintada/Painted memory** Galeria Praça do Mar Quarteira, Portugal
- Ulica radosti/Rua de alegria** - Salon Muzeja savremene umetnosti Beograd
- À memória de** - Galerija Kulturnog centra, Beograd
- 2004. **Slikao sam Airtona Senu** - Galerija ULUS, Beograd
- Posao/Work** - Prodajna galerija "Beograd"
- 2005. **Slikao sam Airtona Senu** - Muzej savremene umetnosti Republike Srpske, Banja Luka
- Pošta** - Šok galerija, Art klinika, Novi Sad
- Jedan Jedan/One one** - Umetnička galerija "Nadežda Petrović", Čačak
- 2007. **Jubilej 50** - Galerija Remont, Beograd
- 2008. **SMLXL** - Galerija Artget, Beograd
- 2009. **Die grosse Arbeit des kleinen Selbst** - Fortuna Galerie, Beč, Austrija

IZABRANE GRUPNE IZLOŽBE

- 1999. **www.Blickpunt Belgrad.de** - Ludvig forum fur internationale Kunst, Ahen, Nemačka
- 40. Oktobarski salon** - Umetnički paviljon "Cvijeta Zuzorić", Beograd
- 2000. **Od avangarde do Arkadije** - Galerija Zepter, Beograd
- Fotografisano mesto** - Salon Muzeja savremene umetnosti, Beograd
- Peti Beogradski bijenale crteža i male plastike** - UP "Cvijeta Zuzorić", Beograd
- 2001. **Remont review** - Galerija Remont, Beograd
- 2002. **Salon d'Automne** - Espace Auteuil, Pariz, Francuska
- 2003. **VII Prolećni anale** - Dom kulture, Čačak
- Savremena srpska fotografija** - Mesiac fotografije, Bratislava, Slovačka
- 44. Oktobarski salon** - UP "Cvijeta Zuzorić", Beograd
- 2005. **Tačka presecanja, projekt fotografija** - Galerija ULUS, Beograd
- ViennAfair, The International Art Fair** - Messzentrum Wien Neu, Beč, Austrija
- O normalnosti. Umetnost u Srbiji 1989-2001** - Muzej savremene umetnosti, Beograd
- 46. Oktobarski salon, Umetnost koja radi** - Kuća legata, Beograd
- 2006. **Postcards** - Salon Muzeja savremene umetnosti, Beograd
- 2007. **Biblioteka - Otvorena knjiga Balkana, knjiga kao umetnički predmet** - Umjetnička galerija Collegium Artisticum, Sarajevo, Bosna i Hercegovina
- Carrefour 2007** - Kulturni centar Srbije, Pariz, Francuska
- 2008. **Telenorova kolekcija savremene srpske umetnosti** - UP „Cvijeta Zuzorić“, Beograd
- 2008/09. **Razotkrivanje / Disclosure / Revelation** - Savremena srpska scena – Musee d'Art Moderne de Saint-Etienne Metropole – Sent Etjen, Francuska; Nacionalna galerija Makedonije / Mala stanica – Skopje; MSU Republike Srpske, Banja Luka; Arheološki muzej (u okviru 2. Bijenala savremene umetnosti), Solun, Grčka
- 2009. **11th Istanbul Biennial, 2009.** - parallel event - Belgrade Experience – The October Salon – BMSuma -Contemporary Art Center – Istanbul, Turska

NAGRADE

- 1999. Nagrada 40. Oktobarskog salona, Beograd
- 2001. Nagrada za crtež na Petom beogradskom bijenalu crteža i plastike, Beograd
- 2003. Nagrada VII Prolećnog anala, Čačak
- 2003. Plaketa ULUPUDS-a na 44. Oktobarskom salonu, Beograd
- 2005. Nagrada "Politike" za likovnu umetnost iz Fonda "Vladislav Ribnikar" za 2004. Beograd
- 2005. Nagrada 46. Oktobarskog salona, Beograd